

Novine u jurisprudenciji Vrhovnog suda Republike Srpske

Pripremila: Tanja Miletić, Vrhovni sud Republike Srpske

Uvod

Vrhovni sud Republike Srpske, kao najviši sud Republike Srpske, obezbjeđuje jedinstvenu primjenu zakona. U sastavu Suda se nalaze dva odjeljenja: Krivično odjeljenje i Građansko-upravno odjeljenje. Tokom 2016. godini u Sudu je radilo 22 (dvadeset dvoje) sudija, uključujući i predsjednicu suda. U drugoj polovni 2016. godine na krivičnom referatu je riješeno 200 predmeta, na građanskom referatu 767 predmeta, a na upravnom referatu 285 predmeta, odnosno ukupno 1252 predmeta.

Iz bogate i raznovrsne prakse Vrhovnog suda Republike Srpske su izabrane dvije odluke iz oblasti krivičnog prava (broj 13 O K 003192 17 Kž 2 i 14 O K 002994 16 Kž 5), dvije odluke iz oblasti građanskog prava (85 O P 012365 16 Rev, 71 O P 065719 14 Rev) i jedna odluka iz oblasti upravnog prava (12 O U 004388 14 Uvp).

Predmet broj 13 O K 003192 17 Kž 2 – zakonitost dokaza prepoznavanja lica – član 10 stav 2, u vezi sa članom 150 stav 4 Zakona o krivičnom postupku Republike Srpske

Činjenice i žalbeni navodi

Prvostepenom presudom oglašen je krivim optuženi zbog krivičnog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz člana 142 stav 1 Krivičnog zakona Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije i osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 8 (osam) godina.

Protiv prvostepene presude žalbu su izjavili okružni javni tužilac zbog odluke o krivičnoj sankciji, te branilac optuženog zbog bitne povrede odredaba krivičnog postupka, pogrešno i nepotpno utvrđenog činjeničnog stanja i povrede krivičnog zakona.

U odnosu na bitnu povredu odredaba krivičnog postupka žalba branioca optuženog posebno ukazuje da je zapisnik o saslušanju svjedoka - oštećene koji u sebi sadrži radnju prepoznavanja optuženog od strane ovog svjedoka, nezakonito pribavljen dokaz, jer je prepoznavanje optuženog urađeno suprotno odredbi člana 150 stav 3 Zakona o krivičnom postupku Republike Srpske (Službeni glasnik Republike Srpske, 53/12, u daljem tekstu: ZKP RS) obzirom da svjedok nije prepoznala optuženog sa drugim njemu nepoznatim licima, mada je bio dostupan u toku cijelog postupka, već je prepoznavanje učinjeno na osnovu fotografije.

Odluka

Prepoznavanje na osnovu fotografije optuženog shodno odredbi člana 150 stav 4 ZKP RS se vrši ako prepoznavanje nije moguće njegovim pokazivanjem na način opisan u stavu 3 navedene zakonske odredbe. Dakle, oba načina prepoznavanja, i na osnovu pokazivanja lica i na osnovu fotografije su zakonita, a da li je moguće izvršiti prepoznavanje pokazivanjem lica predstavlja faktičko pitanje kriminalističke tehnike u svakoj konkretnoj situaciji. O tome odlučuje ovlašteno lice koju tu radnju provodi, pa sud ne cijeni zakonitost tako izvršenog prepoznavanja iz aspekta mogućnosti prepoznavanja na drugi način, već kroz to prepoznavanje ocjenjuje uvjerljivost iskaza saslušanog svjedoka.

Pri tome, opredjeljenje za način prepoznavanja (pokazivanjem lica ili putem fotografija) i mogućnost prepoznavanja pokazivanjem lica, ne zavisi samo da li je optuženi dostupan, kao što odbrana sugerise, već i od niza drugih nepredviđenih okolnosti, npr. da li se zbog proteka vremena promjenila fizionomija optuženog i slično, pa radi toga prepoznavanja koje je izvršila oštećena na osnovu fotografije nije nezakonit dokaz u smislu odredbe člana 10 stav 2 ZKP RS zbog činjenice da ovom načinu prepoznavanja nije prethodila radnja prepoznavanja pokazivanjem lica. Prvostepeni sud je u konkretnom slučaju ocijenio iskaz ovog svjedoka kroz njegovu uvjerljivost, ali i u sklopu iskaza drugih svjedoka, pa se suprotno žalbenim prigovorima branioca optuženog, ne radi samo o tvrdnji prvostepenog suda, nego o zakonom propisanoj slobodnoj ocjeni dokaza. Utvrđujući da prvostepeni sud nije počinio bitnu povredu odredaba krivičnog postupka, da su odlučne činjenice pravilno i potpuno utvrđene, te da nije učinjena ni povreda krivičnog zakona, drugostepeni sud je odbio žalbe branioca optuženog i okružnog javnog tužioca i potvrdio prvostepenu presudu.

Predmet broj 14 o K 002994 16 Kž 5 – troškovi krivičnog postupka – član 299 stav 1 tačka (e) Zakona o krivičnom postupku Republike Srpske, te članovi 321 i 328. istog zakona

Činjenice i žalbeni navodi

Prvostepenom presudom oglašen je krivim optuženi zbog krivičnog djela ubistva iz člana 148 stav 1 Krivičnog zakona Republike Srpske (Službeni glasnik Republike Srpske 49/03, sa izmjenama) i osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 8 (osam) godina, te je na osnovu člana 97 stav 2 Zakona o krivičnom postupku Republike Srpske (Službeni glasnik Republike Srpske 53/12) odlučeno da će sud donijeti posebno rješenje o visini troškova krivičnog postupka.

Protiv prvostepene presude žalbu je izjavio branilac optuženog, zbog bitne povrede odredaba krivičnog postupka iz člana 311 stav 3 ZKP RS u dijelu koji se odnosi na odluku o troškovima postupka. Predložio je da se pobijana presuda preinači i optuženi oslobodi dužnosti plaćanja troškova krivičnog postupka.

Odluka

Uvažavajući žalbu branioca optuženog preinačena je prvostepena presuda tako što je optuženi oslobođen dužnosti naknade troškova krivičnog postupka iz člana 96 stav 2 tačka (a) do (ž) ZKP RS.

Odredbom člana 299 stav 1 ZKP RS propisano je šta sadrži presuda kojom se optuženi oglašava krivim. Između ostalih odluka koje presuda sadrži, tačkom (e) je propisano da će sud donijeti i odluku o troškovima krivičnog postupka. U konkretnom slučaju u izreci pobijane prvostepene presude je samo navedeno da će sud o visini troškova donijeti posebno rješenje. Po ocjeni Vrhovnog suda Republike Srpske ta odluka iz izreke prvostepene presude je suprotna odredbi člana 299 stav 1 tačka (e) ZKP RS jer je sud bio dužan utvrditi obavezu optuženog u vezi sa troškovima krivičnog postupka, i samo je u toj procesnoj situaciji mogao odlučiti da će se o visini troškova (ako nedostaju podaci o tome) odlučiti posebnim rješenjem. Stoga, kako je prvostepeni sud u izreci presude odlučio da će o visini troškova donijeti posebno rješenje, a da pri tome, u smislu odredbi člana 299 stav 1 tačka (e) ZKP RS, nije utvrdio obavezu optuženog u vezi sa plaćanjem troškova krivičnog postupka, to je ovaj sud u postupku po žalbi na tu presudu u pogledu odluke o troškovima postupka, izjavljenoj samo u korist optuženog, uvažavanjem iste na osnovu člana 328 stav 1 ZKP RS preinačio prvostepenu presudu u tom dijelu, tako što je optuženog oslobodio troškova krivičnog postupka primjenom principa zabrane *reformatio in peius* sadržanog u odredbi člana 321 ZKP RS, koji se ogleda u tome da se presuda ne može izmijeniti na štetu optuženog ako je izjavljena žalba samo u njegovu korist.

Predmet broj 85 O P 012365 16 Rev – ustupanje i raspodjela imovine pravnim poslom među živima - član 128 i član 129 Zakona o nasljeđivanju

Činjenice i revizioni navodi

U postupku pred prvostepenim sudom je utvrđeno da je rješenjem nadležnog organa uprave utvrđen opšti interes i izvršena potpuna eksproprijacija nekretnina u posjedu oca stranaka sa 1/1 dijela, da je u postupku pred organom uprave zaključen sporazum o naknadi između korisnika eksproprijacije i ranijeg vlasnika, da je utvrđena naknada uplaćena na tekući račun tužene koja je bila punomoćnik oca u postupku eksproprijacije temeljem ovjerene punomoći. Prihvaćena je u cijelosti ocjena vještaka medicinske struke da otac stranaka u vrijeme sačinjavanja punomoći nije bio sposoban da rasuđuje i da upravlja svojim postupcima u momentu sačinjavanja punomoći. Ova parnica je pokrenuta nakon što je prekinut ostavinski postupak iza oca parničnih stranaka i tužitelj upućena na parnicu radi spora da li novčani iznos uplaćen na ime eksproprijacije nekretnina ostavioca čini zaostavštinu ostavioca.

Prvostepenom presudom je udovoljeno tužbenom zahtjevu tužitelja kojim je tražio da se utvrdi da u ostavinsku masu iza ostavioca ulaze novčana sredstva isplaćena ostaviocu kao posjedniku – vlasniku eksproprijskih nekretnina na tekući račun tužene primjenom odredbi člana 2 stavova 2, 128 i 129 Zakona o nasljeđivanju Republike Srpske (Službeni glasnik Republike Srpske 1/09, u daljem tekstu: ZN). Po shvatanju prvostepenog suda određivanje oca stranaka „u punomoći da u slučaju njegove smrti sporni novčani iznos isključivo pripada tuženoj“ nije pravno valjano, pa da iz tog razloga novčana naknada dobijena na ime eksproprijskih nekretnina predstavlja njegovu zaostavštinu koja se treba rasporediti između zakonskih nasljednika.

Drugostepeni sud je prihvatio činjenična utvrđenja i pravne zaključke prvostepenog suda, pa je žalbu tužene odbio.

Tužena revizijom pobija drugostepenu presudu zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, posebno ističući da je punomoć trebalo cijeniti kao izjavu volje ostavioca da tuženoj stavlja na raspolaganje predmetni novac.

Odluka

Revizijski sud nalazi da iz sadržine teksta pismena proizlazi da se radi o davanju punomoći iz člana 89 stav 1 Zakona o obligacionim odnosima (Službeni list SFRJ29/78, 39/85, 45/89 i 57/89, te Službeni glasnik Republike Srpske17/93 do 74/04), a i sam naslov pismena nosi taj naziv, te da dio teksta vlasno-davca „ da u slučaju moje smrti isključivo novčanim sredstvima... može raspolagati moja kćerka... kao ovlaštena osoba“ ne može predstavljati ni sadržajno, ni formalnopravno, supstrat ugovora o ustupanju i raspodjeli imovine među živima i ne daje mu pravnu snagu ugovora u smislu odredbe člana 128 ZN. Punovažnost sporazuma o ustupanju i raspodjeli imovine, pored opštih uslova za valjanost ugovora, pretpostavlja i ispunjenje specifičnih materijalnopravnih i formalnopravnih pretpostavki. Specifične materijalnopravne pretpostavke su da kao ugovorne strane mogu učestvovati samo predak i njegova djeca i drugi potomci, što jeste u konkretnom, ali je za valjanost ugovora potrebna saglasnost sve djece i drugih potomaka ustavioca koji će po zakonu biti pozvani da naslijede njegovu zaostavštinu. Tokom postupka tužitelj je dokazao da nije bio upoznat da je ostavilac na bilo koji način raspolagao novčanim sredstvima, niti je u vezi s tim dao saglasnost. Specifične formalnopravne pretpostavke su da tekst ugovora mora biti potpisan od strane ugovornika i da mora biti notarski obrađen, a što ovdje nije slučaj. Proizlazi da navedene pretpostavke u konkretnom slučaju nisu ispunjene, pa nije bilo potrebe utvrđivati da li je ostavilac u vrijeme sačinjavanja punomoći bio sposoban da upravlja svojim postupcima i da shvata značaj preduzetih radnji. Stoga, kako su nižestepeni sudovi pravilno utvrdili da navedeni

novčani iznos predstavlja imovinu ostavioca, to je revizija tužene presudom ovog suda odbijena.

Predmet broj 71 O P 064719 14 Rev – činidba i predaja u posjed – član 37 Zakona o osnovnim svojinsko pravnim odnosima

Činjenice i revizioni navodi

Prema činjeničnom utvrđenju prvostepenog suda tuženi je prilikom gradnje pomoćnih objekata uz stambeni objekat koji leži na parceli koja je u njegovom posjedu zauzeo i dio parcele tužitelja, kao i dio javnog nekategorisanog puta (što nije dio ove parnice), iako se takvom njegovom postupanju protivila majka tužitelja pismeno se obraćajući građevinskoj inspekciji, a pored toga tuženi se nalazi u posjedu i dijela druge parcele tužitelja u površini od 13 m².

Prvostepeni sud je našao da je tuženi u obavezi da saglasno odredbi člana 37 Zakona o osnovnim svojinsko pravnim odnosima (Službeni list SFRJ 6/80 i 36/90 i Službeni glasnik Republike Srpske 38/03, u daljem tekstu: ZOSPO) ukloni dio objekta koji leži na parceli tužitelja i da vrati sporni dio zemljišta u prvobitno stanje, kao i da preda u posjed tužiteljima dio zemljišta koji drži u posjedu.

Drugostepeni sud je prihvatio činjenična utvrđenja i pravne zaključke prvostepenog suda, pa je žalbu tuženog odbio.

Revizijom tuženi pobija drugostepenu presudu zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava posebno ukazujući na pogrešnu ocjenu dokaza, te da je u konkretnom slučaju mjerodavna odredba člana 25 ZOSPO.

Odluka

Revizijski sud nalazi da su nižestepeni sudovi imali valjano uporište u odredbi člana 37 ZOSPO da tuženom nalože da označeni pomoćni objekat ukloni sa dijela parcele tužitelja, kao i da im preda u posjed dio zemljišta koji bez pravnog osnova drži u posjedu, s obzirom na to da iz činjeničnog utvrđenja prvostepenog suda, i to prije svega iz podataka iz nalaza vještaka geometra, koje tuženi izvedenim dokazima nije na valjan način osporio, proizlazi da je tuženi na opisani način, bespravno i bez saglasnosti tužitelja zauzeo dio njihove parcele, bez obzira da li je pravnom predniku tužitelja u vrijeme postavljanja pomenute žičane ograde bilo poznato gdje se tačno nalazi međa između predmetnih parcela, (prema sadržaju dopisa upućenog inspekciji tada je prigovarano što je sporni objekat postavljen neposredno uz među parcele tužitelja). Suprotno revizionim navodima, ovaj sud nalazi da nema mjesta primjeni odredaba o građenju na tuđem zemljištu jer sporni objekat koji leži na dijelu parcele tužitelja nema karakter građevinskog objekta u smislu navedenih zakonskih odredaba, pa ni primjeni roka propisanog članom 25 stav 2 ZOSPO. Bez obzira što se u građevinskom smislu radi o objektu čvrste gradnje, kod utvrđenja da se radi o pomoćnom objektu koji je sagrađen bespravno, on nema karakter nepokretnosti, i može se ukloniti kao pokretna stvar. Slijedom navedenog, revizija tuženog je odbijena.

Predmet broj 12 O U 004388 14 Uvp – ostvarivanje prava na porodičnu penziju – član 71 Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju Republike Srpske

Činjenice i navodi iz zahtjeva za vanredno preispitivanje presude

Rješenjem tuženog Fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske odbijena je žalba tužiteljice izjavljena protiv rješenja prvostepenog organa kojim je odbijen njen zahtjev za ostvariva-

nje prava na porodičnu penziju iza smrti supruga, uz obrazloženje da ne ispunjava uslove za ostvarivanje tog prava propisane odredbama člana 71 Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju Republike Srpske (Službeni glasnik Republike Srpske 134/11, 82/13 i 103/15, u daljem tekstu: ZPIO). Pobijanom presudom uvažena je tužba tužiteljice i poništeno osporeno rješenje tuženog uz obrazloženje da je tuženi nepravilno primijenio odredbe člana 71 stav 1 tačka v), te stava 2 i stava 4 istog člana ZPIO. Utvrđeno je da je tužiteljica u vrijeme smrti supruga ispunjavala uslove za priznavanje prava na porodičnu penziju prema članu 71 stav 1 tačka (v) ZPIO, radi čega to pravo može ostvariti prema stavu 4 ovog člana jer je na dan prestanka ostvarivanja prava na porodičnu penziju priznatog sinu imala navršenih 50 godina života.

Zahtjevom za vanredno preispitivanje te presude tuženi pobija njenu zakonitost zbog pogrešne primjene odredaba člana 71 ZPIO, posebno ističući da niti jednom odredbom ovog člana nije propisano da se udovicama koje nisu ostvarile pravo na porodičnu penziju, a na neki način su mogle ostvariti to pravo, smatra kao da su to pravo i ostvarile.

U ovom upravnom sporu nesporne su činjenice da je tužiteljica udovica osiguranika koji je umro 2001. godine, a na taj dan je ispunjavao uslove za sticanje prava na invalidsku penziju, da je rješenjem prvostepenog organa tuženog njihovom sinu priznato pravo na porodičnu penziju i da je to pravo koristio do završetka školovanja, da je tužiteljica u vrijeme smrti osiguranika bila u radnom odnosu i po tom osnovu bila obavezno osigurana na penzijsko i invalidsko osiguranje, te da je podnijela zahtjev za ostvarivanje prava na porodičnu penziju kada je imala više od 50 godina.

Odluka

Odlučujući o zahtjevu za vanredno preispitivanje presude, Vrhovni sud Republike Srpske je ovaj zahtjev odbio nalazeći da je pravilno pobijanom presudom tužba uvažena i osporeni akt tuženog poništen. Tužiteljica je u vrijeme smrti supruga ispunjavala uslove za priznavanje prava na porodičnu penziju propisane članom 71 stav 1 tačka (v) ZPIO, jer je iza smrti supruga ostalo dijete koje je ostvarivalo pravo na porodičnu penziju, a ona je obavljala roditeljske dužnosti prema tom djetetu. U slučaju da je ostvarila pravo na porodičnu penziju u skladu sa navedenom odredbom, i isto joj prestalo prije navršenih 50 godina života, ali poslije navršenih 45 godina života, mogla je saglasno stavu 3 ovog člana ponovno ostvariti pravo kada navrší 50 godina života. U konkretnom slučaju činjenica da tužiteljica nije ostvarila pravo na porodičnu penziju prema tački (v) stav 1 člana 71 ZPIO ne isključuje joj pravo na ostvarivanje porodične penzije nakon navršenih 50 godina života, s obzirom na to da je u vrijeme smrti supruga, bez obzira na godine života, obavljanja roditeljske dužnosti prema djetetu, i ispunjavala uslove za porodičnu penziju (mada to pravo tada nije ostvarila). Na osnovu izloženog, ovaj sud je prihvatio kao pravilan stav sadržan u pobijanoj presudi da tužiteljica može ostvariti pravo na porodičnu penziju saglasno odredbama člana 71 stavova 3 i 4 ZPIO.